

ROZNIEŚĆ (32) *vb pf*

o jasne; w *inf* e jasne; w *praet* sg *m* -niósł; w pozostałych formach e oraz drugie o jasne.

inf roznieść (5). ◇ *fut* 2 sg rozniesiesz (1). ◇ 3 sg rozniesie (9). ◇ 3 *pl* rozniosą (5). ◇ *praet* 3 sg *m* rozniósł (3). *f* rozniosła (1). *n* rozniosło (1). ◇ 1 *pl m pers* -chmy roznieśli (1), [roznieśliśmy]. ◇ 3 *pl m pers* roznieśli (4). *subst* rozniosły (1). ◇ *con praet* 3 *pl m pers* by byli roznieśli (1).

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde XVII – XVIII w.*

1. Spowodować przemieszczenie się wszystkiego w różne strony, rozproszyć; *ferre, tollere PolAnt* [kogo, co] (18) :

roznieść po czym (2): dawno to ná pułzczy Wilcy mieli rozdrápác/ y kości niezczęfne Po pułtych gorách roznieść. *KochOdpr D2v; KochPieś* 8.

roznieść skąd (1): Tedy Krol Azá zebrał wśzytek lud Iudłki żadnego nie zořtáwuiać/ á rozniósł kámienie y drzewo z Ramy/ ktore był pobudował Báázá/ á opráwił imi Gábáá Beniámin y Másfá *BibRadz 3.Reg 15/22.*

Przen (4) :

Szereg: »roznieść a rozszafować« (1): obáč chwałę świętego imieniá iego/ ktorą on iedno łobie záchował á świętemu imieniowi łwoiemu/ ielłizechmy iey nie roznieřli á nie rozłzáfowáli ná ine rozmáite imioná/ y ná ine łtany łwiáthá tego. *RejPos* 350.

a) Roztrwonić, zmarnować (o majątku) (2) :

roznieść czym (1): bo [nierząd] ma tę náture/ choć czego nawięcey wozámi/ łzkutá/ w rządzie náwoził/ nierząd gárścią roznieřie *GostGosp* 148.

Zwrot: »marnie roznieść« (1): páńłtwá iey/ bogáctwá iey zniřczá y márnie rozniółá *RejAp* 146v.

Szereg: »zniszczyć i roznieść« (1): *RejAp* 146v *cf Zwrot.*

b) Zniszczyć (1) :

Zwrot: »roznieść rowno z ziemią« (1): iż cie nieprzyiaciele twoi okráżá á otoczá wáłmi/ a łcińná cye zewłząd/ y rozniółá rowno z zyemią grunty twoie/ y łyny twoye kthorzy w thobye łá [*Ex solo aequabunt te et filios tuos in te PolAnt Luc 19/44*]. *RejPos* 195.

a. W powietrzu i w wodzie (11) :

roznieść po czym (1): Nie raz po morzu łroga dmá rozniółá Ciáłá zálane/ ktore miedzy wáły Ná wierzch włpływáły. *KlonFlis* B4.

Fraza: »wiatr, wicher rozniesie« = *ventus tollet PolAnt* [*szyk zmienny*] (2:2): Włłák gdy namnyey ktory z nich wzgorę łie podniełye/ Wnet yáko dym włtánye ktory wyátr roznyelye *LubPs* K2; [*Jahwe mówi do Jakuba*:] thy będziefz łámał gory/ a obrociłz ię [!] w drobne łkiby/ a pagorki w proch pokrułzylz. Będziefz ie przewiewał/ á roznieřie ie wiátr/ á wicher rołprořzy ie *BibRadz Is 41/16*; Widziłz żeć łá ná łwiece ty wśzytki rzeczzy okołó ktorych łie náłze łmyłły wiercą á odmieniáią/ iáko plewy ná łciełce/ ktore áłbo podepczá/ áłbo ie wicher roznieřie. *RejZwierc* 103v, 66v.

Szereg: »porwać i roznieść« (1): A chocia y to iáwnie widzimy iż thy trudne nábycia náłze łá iáko proch á márne łmiecie ná drodze leżące/ kthore ledá wicher porwác y roznieść może/ A iákie y trudnołci/ prace y [...] dla nich vzywamy/ Bog wie *RejZwierc* 66v.

Przen: *Unicestwić, zmarnować, pozbawić wartości* (5) :

Frazy: »wiatr rozniesie« (4): SZátá piękna/ kofzulá/ pościel/ Koń vbrány/ To też może policzyć/ między rołkofzámí. Ale to wízytko plewy/ gdy rozumu máło/ Wízytko to wíatr rozniefie/ áż nic nie zołtáło. *RejZwierz* 135. *Cf* »wiatr rozniesie po morzu«.

»wiatr rozniesie po morzu, na morze; wichrowie morscy rozniosą« [*szyk zmienny*] (2:1;1): Nieflucháli: á mé fłowá prózné/ Roznioł wíatr ná morzá rózné. *KochPs* 123; *KochPam* 87; Wiem pewnie, że gdyby nie łáłká twoia byłá Nádemną, dmy gwałtowne, y wichrowie morscy, W łztukiby mię nędznego byli rozłzárpáli, Y rozniesli łzkárádzíe, ze wízytkim mym dobrem. *CiekPotr* 63; Albo iefli wíatr z żagleń twą wíarę zániefie/ Albo iefliże twoy flub z łodziámí rozniefie/ Po morzu/ y po wodzie *PudłDydo* A4v.

b. O budowli: zniszczyć, zrujnować (1) :

Fraza: »wiatr rozniesie« (1): Heretyckie Synágogi fą wedle proroká iáko kuczka przy ogrodzie/ y chłodniczek przy winnicy: ktory co rok buduią/ á co rok go wíatr rozniesie. *SkarJedn* 23.

2. Rozpowszechnić, rozprzestrzenić (14) :

a. Uczynić powszechnie znanym, jawnym, rozpowiedzieć, rozpropagować; rozślawić; *differre, palam facere* *Mącz* [w tym: kogo (= wieści o kim), co (12)] (13) : *Palam facere rem aliquam*, Wyyáwić/ Roznieść. *Mącz* [273]a; *RejAp* 120.

rozniesć po czym (5): bo oni po świefie rołprołzeni rozniesli Ewánielią po rozmaitych krolestwách *SkarŻyw* 536. *Cf* »po świefie rozniesć«.

rozniesć skąd dokąd (1): Nie tegoć záłłużyły wdzięczne rymy moie/ Które od vmárlégo morzá imię twoie Roznioły áż do brzegu Murzyńkiéy gránice *KochFr* 95.

W przeciwstawieniu: »rozniesć ... przy sobie zadzierzeć« (1): áni też oto bárzo dbáiąc/ iefliże ty to coć powiem między ludzie rozniesiefz/ áłbo przy łobie zádzierzyłz. *OrzRozm* Dv.

Zwroty: »rozniesć głos [czyj]« (1): *BielKron* 82 *cf* *W przen*.

»między ludzie, między ludźmi rozniesć« (1:1): Wieleś żydow ktorzy to widzeli/ w milégo pana Iezufa vwierzyli/ á niektóry łnich ten dziw łłedwłfy do miáłta/ między ludźmi rozniesli *OpecŻyw* 68v; *OrzRozm* Dv.

»rozniesć sławę« [*szyk zmienny*] (2): *Differre* rumore, *Roznieść* sławę [= wieść] *Mącz* 123b; *KochFrag* 30.

»szeroko rozniesć« (1): A gdy cię [*cnota*] w niebo między bogi wniešie/ Sławę po świefie łzeroko rozniesie. *KochFrag* 30.

»po (wszem a. wszystkim) świefie (a. światu) rozniesć« [*szyk zmienny*] (4): *RejWiz* 5v; *PaprPan* A5; *KochFrag* 30; Tę wiarę rozniesli Apołtołowie y towarzyszyze/ ich y włzczepili po wízytkim świefie. *SkarKaz* 275a.

W przen (4) : O nędznałz to fortuná kogo ták rołpiešci/ Nátkawłzy pełne káty wízędy przypowiešci/ Márných o iego łtanie/ po łwiátu rozniefie *RejWiz* 5v; Nie gardź krolem w vmyłłe twoim/ áni w záwárciu twym nie łay bogáтым/ bo łnadź y ptacy powietrzni rozniołą głos twoy y mowę twoię [*Vulg Eccle* 10/20]. *BielKron* 82; A robiąc s twych młodych lat iefłczze tho rzemiołło [*rycerskie*] / Ktore cie po włzem łwiefie ták dawno rozniołło/ [...] *PaprPan* A4; Sławić cię łmyłł będzie/ mocy łáłkę twoię Siły me rozniołą *GrabowSet* G2v.

b. *Uczynić powszechnie występującym, praktykowanym [co po czym] (1) : porzucili Mnifzy y Mnifzki kapice/ Klieża Rewerendy/ wiare/ wlytd/ boiazń wżeláką złamawfzy: iákoby ie lucyper z łáncuchá fpuścił/ po Niemieckiey ziemi bluźnierftwá ná Máieftat Boży/ á ku ludziam y zwierzchności zuchwálftwo/ y niezgodę rozniefli. ReszPrz 73.*

Synonimy: 2. rozsiać, rozslawić, rozszerzyć.

Formacje współrdzenne cf NIEŚĆ.

*Cf **ROZNIESIENIE***

RS